

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ÇAM / TÜRKİYE

(Başvuru No. 51500/08)

KARAR

STRAZBURG

23 Şubat 2016

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde keskinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Çam / Türkiye davasında,*Başkan*

Julia Laffranque,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Paul Lemmens,

Valeriu Grițco,

Ksenija Turković,

Jon Fridrik Kjølbro,

Georges Ravarani

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Abel Campos'un katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 2 Şubat 2016 tarihinde gerçekleştirilen müzakerelerin ardından yukarıda belirtilen tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Davanın temelinde, T.C. vatandaşı olan Ceyda Evrim Çam'ın ("başvuran"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca 22 Ekim 2008 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti aleyhinde Mahkeme'ye yapmış olduğu bir başvuru (No. 51500/08) yer almaktadır.

2. Başvuran, İstanbul Barosu'na bağlı Avukat M. Boduroğlu tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet"), kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran, eğitim hakkının ihlal edildiğini (Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesi) ve görme engelli olması nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldığını (Sözleşme'nin 14. maddesi) iddia etmektedir.

4. Söz konusu şikâyetler, 11 Haziran 2014 tarihinde, Hükümete iletilmiş ve başvurunun geri kalan kısmının ise, Mahkeme İçtüzüğü'nün 54. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Görme engelli olan başvuran, 1988 doğumlu olup, İstanbul'da ikamet etmektedir.

6. Başvuran, 2004-2005 eğitim yılında, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı'nın (bundan böyle metinde "Konservatuar" olarak anılacaktır) giriş sınavına 15 Haziran 2004 tarihinde başvurmuştur.

7. Başvuran, 21 ve 31 Ağustos 2004 tarihlerinde, bağlama¹ çalarak söz konusu Konservatuvarın giriş sınavlarına girmiştir.

8. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Müdürlüğü tarafından, 7 Eylül 2004 tarihinde, başvuranın da isminin bulunduğu, Konservatuar giriş sınavını kazanan kişilerin listesi açıklanmıştır.

9. Bunun üzerine, başvuran, Konservatuar'da eğitim görmeye elverişli olduğunu gösteren bir sağlık raporu almak amacıyla Büyükçekmece Devlet Hastanesi'nin Sağlık Kurulu'na başvurmuştur.

10. Söz konusu Sağlık Kurulu tarafından, 9 Eylül 2004 tarihinde, bir rapor düzenlenmiştir. Bu raporda, başvuran hakkında hipermetrop nistagmus bilateral derin ambliyopi teşhisinin konulduğu bildirilmiştir. Söz konusu Kurul, başvuranın bir üst sağlık kuruluna sevk edilmesinin uygun olacağı sonucuna varmıştır.

11. Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin Sağlık Kurulu tarafından (bundan böyle metinde, "Bakırköy Eğitim ve Araştırma

1. Sazdan daha küçük olan saz ailesinde yer alan bir Türk enstrümanı.

Hastanesi” olarak anılacaktır), 16 Eylül 2004 tarihinde, bir sağlık raporu tanzim edilmiştir. Söz konusu raporda, başvuranın, Konservatuar’da görme yetisi gerektirmeyen bölümlerde eğitim ve öğretim alabileceği bildirilmiştir.

12. Aynı gün, söz konusu Konservatuarın Müdürü tarafından, başvurana bir yazı gönderilmiştir:

“Size anne ve babanıza defalarca anlatıldığı üzere, (...) *tam teşekküllü devlet hastanesinden*² Konservatuar öğrencisi olur onaylı rapor getirmediğinizden kaydınız yapılmamıştır. (...) Acilen Konservatuar öğrencisi olur ibaresini taşıyan devlet hastanesinden alınan sağlık raporunuz beklenmektedir. (...)”

13. Başvuranın babası, 20 Eylül 2004 tarihinde, söz konusu Konservatuar’ın Müdürlüğü’ne bir yazı göndermiştir. Başvuranın babası, söz konusu yazıda, talep edilen sağlık raporunun aynı tarihte Konservatuar’a iletildiğini belirtmiştir.

14. Aynı tarihte, Konservatuar Müdürlüğü tarafından, Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nin Başhekimine bir yazı gönderilmiştir. Konservatuar Müdürlüğü, 16 Eylül 2004 tarihinde, söz konusu hastanenin Sağlık Kurulu tarafından düzenlenen rapora atıfta bulunarak, Konservatuar’daki yedi bölümün de, görmeyi gerektirmeyen bölümler olmadığı hususunda Başhekim’e bilgi vermiştir. Yazıda, bir öğrencinin Konservatuar’ın herhangi bir bölümünde eğitim görebilmesi için, eğitim görmeye elverişli olduğunu gösteren bir sağlık raporu sunması gerektiği belirtilmiştir. Konservatuar Müdürlüğü tarafından, Konservatuar’daki yedi bölümün görmeyi gerektirmeyen bölümler olmadığı hususu dikkate alınarak ve dolayısıyla, ilgilinin söz konusu Konservatuar’da eğitim ve öğretim görmeye elverişli olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla Başhekim’den yeni bir sağlık raporu düzenlenmesi talep edilmiştir.

2. Bütüncül sağlık hizmeti sunmak için gerekli donanım ve personele sahip olan; tıbbi uzmanlıkların bütününe erişme imkânı sağlayan bir devlet hastanesi olarak nitelendirilmektedir.

15. Belirtilmeyen bir tarihte, söz konusu Konservatuar, başvuranın kaydının yapılması yönündeki talebi reddetmiştir.

16. Başvuranın ebeveynleri, 24 Eylül 2004 tarihinde, kızları adına, Konservatuar'a kaydının kabul edilmemesiyle ilgili Konservatuar kararının iptal edilmesi amacıyla, İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü'ne karşı dava açmak için İstanbul İdare Mahkemesi'ne (bundan böyle metinde, "İdare mahkemesi" olarak anılacaktır) başvurmuştur. Bu davada, iptali istenilen kararın yürütmesinin durdurulması da talep edilmiştir. Başvuranın avukatı, dilekçesinde, müvekkilinin sekiz öğretmenden oluşan bir komisyon önünde sınavdan geçerek Konservatuar'a giriş sınavını 21 Ağustos 2004 tarihinde başardığını ve yirmi öğretmenden oluşan bir komisyon önünde sınav vererek jürinin takdiri ile son giriş sınavını 31 Ağustos 2004 tarihinde başardığını ileri sürmüştür. Başvuranın avukatı, Konservatuar'a giriş koşullarını belirterek, koşulların tamamının mevcut olduğunu ileri sürmüştür. 15 yaşını doldurmamış olmak, temel eğitim mezunu olmak, kaydını yaptırdığı ve tercih ettiği çalgının gerektirdiği fiziki özelliklere sahip olmak, vücut yapısında bu bölümde eğitimine mani bir özrü bulunmamak, yapılacak yetenek ve seviye sınavını kazanmış olmak bu koşullar arasında yer almaktadır. Başvuranın avukatı, ilgilinin yalnızca görme engelli olması nedeniyle Konservatuar'a kaydının yapılmadığını ve bu durumun hukuka ve eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvuranın avukatı, başvurusunu destekleyecek nitelikte, Anayasa'nın 42. maddesini, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 4, 7, 8 ve 27. maddelerini (bundan böyle metinde, "1739 sayılı Kanun" olarak anılacaktır) ve 573 sayılı Özel Eğitim hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 9. maddesini ileri sürmüştür. Öte yandan başvuranın avukatı, aynı Konservatuar'dan mezun olan görme engelli eski öğrencilerin isimlerini belirtmiştir.

17. İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, 12 Ekim 2004 tarihli savunma dilekçesinde, başvuranın babasının kayıt sırasında kızının görme

engelli olduğunu belirten herhangi bir belge sunmadığını ileri sürmüştür. İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, başvuranın babasının bu hususu gizlemekle, herhangi bir engeli bulunmayan bir çocuğun ebeveyni gibi hareket etmekle ve böylelikle, kayıt bürosunu yanıltmaya çalışmakla suçlamıştır. İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, Konservatuar'a giriş ve kayıt esnasında öngörülen ilkelerin 4. maddesinde "engel bulunmaması" koşulunun yer aldığını ifade etmektedir. Öte yandan İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, bütün adaylar tarafından sağlık raporu sunulmasının zorunlu olmasına karşın, başvuranın, konservatuar öğrencisi olabileceğini gösteren bir sağlık raporu sunmadığını ileri sürmüştür. Böylelikle, İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, başvuranın kaydının görme engelli olması nedeniyle değil, kayıt için gerekli bütün belgeleri kayıt süresi içerisinde sunmaması nedeniyle yapılmadığını belirtmiştir. İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, başvuran tarafından sunulan sağlık raporunda, ilgilinin, görmeyi gerektirmeyen Konservatuar bölümlerinde öğrenim görebileceği belirtilmiş olsa bile, Konservatuar'da bu tür bir bölümün bulunmadığını ifade etmiştir. Son olarak, İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, uygun donanımın ve gerekli uzmanlığa sahip öğretmen bulunmaması nedeniyle, Konservatuar'ın, ne görme engelli öğrencilere ne de, engelin niteliği ne şekilde olursa olsun, engeli bulunan diğer kişilere eğitim sunabilecek durumda olmadığını ileri sürmüştür. Bu bağlamda, İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, 1976 yılında eğitim öğretim faaliyetlerine başladığında, görme engelli öğrencilere eğitim vermek için girişimde bulunmak istediklerini; ancak Braille alfabesini bilen öğretmenlerin bulunmaması nedeniyle, bu yönde bir girişimde bulunmaktan vazgeçtiklerini ifade etmiştir.

18. İdare mahkemesi, 4001 sayılı Kanun ile değişikliğe uğradığı şekliyle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (bundan böyle metinde, "2577 sayılı Kanun" olarak anılacaktır) 27. maddesinin 2. fıkrasında sıralanan koşulların mevcut olmadığını değerlendirerek,

başvuranın yürütmenin durdurulması talebini 14 Ekim 2004 tarihinde reddetmiştir.

19. Başvuranın ebeveynleri, 26 Ekim 2004 tarihinde, kızlarının adına, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi önünde bu karara karşı itirazda bulunmuşlardır. İlgililer, 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesinin 2. fıkrası gereğince, yürütmenin durdurulması için iki şartın gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Telifisi güç veya imkânsız olan bir zararın bulunması veya söz konusu idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması bu şartlar arasında yer almaktadır. İlgililerin kanaatine göre, mevcut koşullarda, kızlarının Konservatuar'a kaydının yapılmamasının, kızları bakımından, telifisi güç bir zarar doğurduğu aşikârdır. Öte yandan başvuranın ebeveynleri, kızlarının Konservatuar'a kaydının yapılmamasının yasaya aykırı olduğunu savunmuşlardır. İlgililer, dilekçelerinde, başvuranın temel eğitim mezunu olduğunu ve görme engeli dışında bağlama çalmak için gerekli bütün fiziki özelliklere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, başvuran, Konservatuar giriş sınavını kazanmış ve bir sağlık raporuyla Müzik Bölümünde eğitim görmesini engelleyebilecek herhangi bir engeli bulunmadığı bildirilmiştir. İlgililer, söz konusu sağlık raporunun uygunluğuna itiraz edilemeyeceğini, başvuranın raporunu düzenleyen kuruma benzer kurumların tanzim ettiği sağlık raporlarının başka öğrenciler tarafından sunulduğunu ve Konservatuar'ın bu raporları kabul ettiğini ileri sürmüşlerdir. İlgililer, raporda bilhassa, başvuranın konservatuar öğrencisi olabileceğinin bildirilmemesinin, bu raporu geçersiz kılamayacağı kanısına varmışlardır. Diğer taraftan, ilgililer, gerekli süre içerisinde sağlık raporunun sunulmadığı yönündeki davalı İdarenin iddiasının gerçeğe aykırı olduğunu ifade etmişlerdir. İlgililer, raporun sunulmasını talep eden Konservatuar'ın yazısını almalarına müteakip 20 Eylül 2004 tarihinde pazartesi günü yani ilk çalışma günü bu raporun Konservatuar'a sunulduğunu ileri sürmüşlerdir. Öte yandan başvuranın ebeveynleri, başvuranın, kaydının yapılması için gerekli bütün şartları taşıdığını ve kayıt süresi içerisinde talep edilen bütün

belgeleri sunduğunu belirtmişlerdir. İlgililer, başvuranın kaydının yapılmamasının, yalnızca görme engelli olmasından kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Konservatuar’da görmeyi gerektirmeyen bölümlerin bulunmadığını ifade ederek kendisini savunan davalı İdare’ye cevaben, başvuranın ebeveynleri, görme engelli ve Konservatuar’dan mezun olan dört eski öğrencinin isimlerini vermişlerdir. İlgililer, görme engelli olmanın müzik aleti çalmaya engel teşkil etmediğini, birçok görme engelli müzisyenin bulunduğunu ve Konservatuar’ın, hiçbir öğretmenin Braille alfabesini bilmediği yönündeki iddiasının, Braille alfabesine dönüştürmeye yönelik bilgisayar sistemlerinin mevcut olması ve teknolojik ilerlemelerin kaydedilmesi nedeniyle geçerli olmadığını ileri sürmüşlerdir. Son olarak başvuranın ebeveynleri, itiraz edilen tedbirin, Anayasa’nın eşitlik ilkesine ve uluslararası metinlere aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir.

20. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi, 28 Ekim 2004 tarihinde, ihtilaf konusu kararın, telafisi güç veya imkânsız olan bir zarara sebep olacak nitelikte olmaması ve söz konusu kararın yasaya aykırı olmaması nedeniyle, 2577 sayılı Kanun’un 27. maddesinin 2. fıkrasında yer alan yürütmenin durdurulmasına ilişkin şartların birlikte gerçekleşmediğini değerlendirerek, söz konusu başvuruyu reddetmiştir.

21. Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi Başhekim’i tarafından, 29 Kasım 2004 tarihinde, 16 Eylül 2004 tarihli sağlık raporunun gözden geçirilmesi hakkında bilgi vermek amacıyla Konservatuar’ın Müdürlüğü’ne bir yazı gönderilmiştir. “Görmeyi gerektirmeyen Konservatuar bölümlerinde eğitim ve öğretim görebilir” ibaresi “eğitim ve öğretim göremez” olarak düzeltilmiştir.

22. Başvuranın ebeveynleri, 11 Mart 2005 tarihinde, kızlarının adına, görevi kötüye kullanma nedeniyle, Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Başhekim ve 16 Eylül 2004 tarihli sağlık raporunu değiştiren diğer doktorlar hakkında Bakırköy Cumhuriyet Savcısı’na şikâyette bulunmuştur. İlgililer, doktorların, kızlarını muayene etmeden, sağlık raporunu keyfi bir

şekilde değiştirdiklerini ileri sürmüşlerdir. İlgililer, yapılan değişiklikle, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne karşı açılan davanın söz konusu Kurum lehine sonuçlanmasının hedeflendiğini ifade etmişlerdir.

23. Bu nedenle, aynı gün, başvuranın ebeveynleri, İstanbul Tabipler Odası'ndan soruşturma açılmasını talep etmişlerdir.

24. İstanbul Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü, 23 Mayıs 2005 tarihinde, suçlanan Başhekim hakkında soruşturma açılmasına izin verilmemesine karar vermiştir. İstanbul Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü, kararında, rapor sonuçlarının Konservatuar Müdürlüğü'nün talebi üzerine değiştirildiğini ve mevcut durumda, herhangi bir kusur ve görevi kötüye kullanma halinin olmadığını belirtmiştir.

25. Başvuranın ebeveynleri, 4 Temmuz 2005 tarihinde, kızlarının adına, söz konusu kararın iptal edilmesi ve suçlanan Başhekim'e karşı soruşturma açılmasına izin verilmesi için İstanbul Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurmuşlardır. İlgililer, bu başvuru sonucunda bir sonuç elde edemediklerini ifade etmişlerdir.

26. İlgililer, 18 Temmuz 2005 tarihinde, başvuranın Konservatuar'a kaydının yapılmamasına dair kararın iptal edilmesi için İstanbul İdare Mahkemesi'ne dilekçe sunmuşlardır. İlgililer, kanaatlerince, eğitim konusunda her türlü ayrımcılığa son veren 1 Temmuz 2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkındaki Kanun'un 15. maddesini (Bundan böyle metinde, "5378 sayılı Kanun" olarak anılacaktır.) ileri sürmüşlerdir.

27. İdare Mahkemesi tarafından, 14 Ekim 2005 tarihinde, başvuranın talebi reddedilmiştir. Somut olayda, söz konusu mahkemenin gerekçesinin ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“ (...)

İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı'na kayıt ve giriş sınavlarında öngörülen esaslar (...), Üniversite Eğitim Komisyonu tarafından uygun olduğuna karar verilmiş ve Konservatuar kurulunda tartışıldıktan sonra bölüm kurulunun talebi üzerine (...) üniversite senatosu tarafından kabul edilmiştir. (...) Bu ilkeler arasında, Konservatuar'a kayıt için sınavlarda başarılı olan adaylarda [kabul

edildiği Konservatuar] bölümünde eğitim görmesini engelleyen fiziki engelin bulunmaması koşulu yer almaktadır. Ayrıca bu koşul, adaylara verilen formda belirtilmekte ve bu formda kesin kayıt için gereken belgeler listelenmektedir. “Konservatuar öğrencisi olabileceğini” belirten ve tam teşekküllü bir devlet hastanesi tarafından düzenlenen raporun sunulması zorunlu kılınmaktadır.

Söz konusu dosyanın incelenmesi sonucunda, [ilgilinin] giriş sınavını başardığı ve kayıt olma hakkını elde ettiği anlaşılmaktadır. Ancak, Büyükçekmece Devlet Hastanesi'nin raporunda bir üst sağlık kurulunca rapor düzenlenmesi gerektiği sonucuna varılmasına rağmen, başvuranın rapor elde etmek için eşdeğer bir sağlık kurulu olan Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne başvurmuştur. Davalı İdarenin savunmasından, 1970 yıllarında kurulduğu sırada Konservatuar'ın gerçekleştirilen sınavların sonucunda görme engelli birkaç öğrenciyi kayıt ettiği ancak Braille alfabesini bilen eğitim personelinin bulunmaması ve karşılaşılan çeşitli zorluklar bakımından bu deneyime son verildiği anlaşılmaktadır. Görme engelli öğrenciler, bundan sonra kabul edilmemiştir. İdare tarafından, Bakırköy Hastanesi tarafından düzenlenen sağlık raporuna verilecek anlam ve ardından düzeltilmiş olan bu rapor sonuçları hakkında bilgi edinmek amacıyla söz konusu Hastane'nin Başhekime bir yazı gönderildiği tespit edilmektedir. Başvuranın, tam teşekküllü bir devlet hastanesi tarafından düzenlenmiş ve Konservatuar öğrencisi olabileceğini gösteren bir rapor sunmaması nedeniyle, söz konusu İdarenin, kaydını kabul etmemesinde hukuka aykırı bir durum bulunmamıştır. Başvuranın aksi yöndeki iddiaları dayanaktan yoksundur. (...)

28. İdare Mahkemesi, Anayasa'nın 42. maddesine ve 1739 sayılı Kanun'a atıfta bulunarak, hiç kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılmayacağını belirten ve aksi yönde bir karar alan mahkeme başkanının görüşüne karşı oyçokluğuyla bu kararı almıştır. Mahkeme başkanı, görme engelli kişilerin ihtiyaçlarına uygun olacak eğitim ve öğretime uygun bir çerçeve hazırlamanın idarelerin sorumluluğunda olduğundan şüphe duyulamayacağı kanısına varmıştır. Söz konusu Mahkeme, 1976 yılında görme engelli öğrencileri bünyesine almaya çalışan davalı İdarenin savunma argümanlarına atıfta bulunarak, görme engelli kişilere müzik eğitiminin sunulabileceğini tespit etmiştir. Bu bağlamda, İdare Mahkemesi, görme engelli birçok ünlü müzisyenin bulunduğunu vurgulamıştır. İdare mahkemesi, kişilerin eğitim ve öğretim haklarından yoksun bırakılması hususunun, sosyal hukuk devleti ile bağdaşmadığı kanaatindedir. Sonuç olarak, İdare Mahkemesi, söz konusu idari tedbirin hukuka uygun olmadığı kanısına varmıştır.

29. İstanbul Tabipler Odası Yönetim Kurulu tarafından, 9 Kasım 2005 tarihinde, başvuranın babasının 11 Mart 2005 tarihli başvurusuna cevaben

bir yazı gönderilmiştir (yukarıdaki 23. paragraf). Somut olayda, söz konusu yazının ilgili kısımları aşağıda şekildedir:

“ 1. Soruşturmaya konu olan iki raporun da içerik olarak aynı olduğuna,

2. Ancak Hastane İdaresinin (...) Konservatuar İdaresinin zorlayıcı yönlendirmesi ile ilk rapora sahip çıkmayarak istenen değişikliği yapmasının uygun bir davranış olarak görülemeyeceğine,

3. (...) Konservatuar Müdürlüğü'nün, (...) Hastanesi Başhekimine göndermiş olduğu 22.10.2004 tarih ve 5821 sayılı yazışmada görüleceği gibi “bu bölümlerde eğitim gören öğrencilere yönelik verildiğinden, görme engelli öğrenciler için ayrıca herhangi bir yapımız (araç, gereç, teknik donanım, öğretim kadrosu) mevcut olmadığına; bu sebepten gören öğrenciler ile görmeyen öğrencilerin müşterek ders yapmalarının söz konusu olmadığına”.

(...) Uluslararası sözleşmeler ve yasal düzenlemeler dikkate alındığında bu durumda İdareden beklenmesi gereken hastanenin raporunu düzeltmek için zorlamak ve bu yolla görme engelli bir vatandaşın eğitim ve öğretim hakkını engellemek değil, (...) sonuçta hastane başhekimliğince raporun biçimsel olarak düzeltildiğini, içerik olarak aynı olduğu, bu nedenle hastane başhekimine atfedilecek bir kusur bulunmadığı, hak talebinin gerçekleşmesi için idari ve hukuki yollarının kullanılmasının gerektiğine (...) karar verilmiştir.”

(...).”

30. Başvuranın ebeveynleri, 18 Nisan 2006 tarihinde, kızlarının adına, 14 Ekim 2005 tarihli İdare Mahkemesi'nin kararına karşı temyiz başvurusunda bulunmak için Danıştay'a başvurmuşlardır (yukarıdaki 27. paragraf). Başvuranın ebeveynleri, dilekçelerinde, bu kararın Anayasa'ya, 1739 sayılı Kanun'a ve birçok uluslararası metin ve deklarasyonlara aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başvuranın ebeveynleri, Konservatuar'ın görmeyi gerektirmeyen bölümlerinin bulunmadığı yönündeki davalı İdare'nin savunma argümanının gerçeğe aykırı nitelikte olduğunu ileri sürmüşlerdir. Aynı zamanda, başvuranın ebeveynleri, Konservatuar'dan mezun olan, görme engelli olan eski müzisyen öğrencilerin isimlerini vermişlerdir. Başvuranın ebeveynleri, İdare Mahkemesi Başkanı'nın görüşünde yer alan argümanlar doğrultusunda ilk derece mahkemesi kararının bozulmasını talep etmişlerdir.

31. İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, 4 Ocak 2007 tarihinde, savunma dilekçesini sunmuştur. İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, başvuran hakkındaki sağlık raporunda, Konservatuar'ın görmeyi

gerektirmeyen bölümlerinde ilgilinin öğrenim görebileceğini belirtildiğini ancak Konservatuar'da bu tür bölümlerin bulunmadığını ileri sürmüştür. Son olarak, İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, Konservatuar'a kaydının yapılması için, başvuranın gerekli şartları taşımadığını belirtmiştir.

32. Danıştay, 19 Şubat 2008 tarihli kararıyla, temyiz başvurusunu reddetmiş ve kararın İdare Mahkemesi'nin yetki alanı dışında kalmadığını, yasaya aykırı olmadığını ve usul kurallarına uygun olduğunu tespit ettikten sonra iptali istenilen kararı onamıştır. Söz konusu karar, başvuranın avukatına 28 Nisan 2008 tarihinde tebliğ edilmiştir. Bunun yanı sıra Danıştay kararından raportör hâkimin temyiz başvurusunun kabul edilmesi yönünde karar verdiği anlaşılmaktadır. Öte yandan Danıştay Başsavcısı, temyiz başvurusu hakkındaki mütalaasında, 1739 sayılı Kanun'un 4, 7 ve 8. maddelerine ve aynı zamanda, Anayasa'nın 42. maddesine atıfta bulunarak, eğitim ve öğretimden sorumlu olan kurumların, özel eğitime ihtiyaç duyan kişileri dikkate almakla ve bu kişilerin eğitim ve öğretim görmeleri için gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduklarını belirtmiştir. Danıştay Başsavcısı, davanın koşullarında, – Konservatuar'a giriş sınavını başarıyla geçen ve kanunda öngörülen şartları taşıyan – başvuranın kaydının yapılmamasının, anayasal ve yasal hükümlere aykırı olduğunu ve dolayısıyla, konuyla ilgili verilen kararın iptal edilmesi gerektiği kanısına varmıştır.

33. Başvuranın Mahkeme'ye ilettiği bilgilere göre, Konservatuar'a kaydının yapılmamasının ardından, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü'ne girmeden önce, eğitimine normal bir okulda devam etmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

A. İlgili İç Hukuk

34. Anayasa'nın 42. maddesinde, hiç kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılmayacağı belirtilmektedir.

35. 24 Haziran 1973 tarihli ve 1739 sayılı Kanun 26 Haziran 1973 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Söz konusu Kanun aşağıdaki şekildedir:

“ İkinci Bölüm

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri

I. Genellik ve eşitlik

(...)

Madde 4. Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet, engellilik³ ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır.

(...)

II. Eğitim Hakkı

(...)

Madde 7. İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.

İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

(...)

V. Fırsat ve İmkân Eşitliği

Madde 8. Eğitimde (...) herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır.

(...)

Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır. ”

3. Bazı Kanun ve Kanun Hükümlerinde Kararnamelerde değişiklik yapan 6 Şubat 2004 tarihli 6518 sayılı Kanun ile, “engelli” ibaresi 1739 sayılı Kanun'un 4. maddesine eklenmiştir.

36. 5378 sayılı Engelliler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun 1 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilmiştir. Kabul edildiği dönemde yürürlükteki söz konusu Kanun'un 15. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelli çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve engelli olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır.

Engelli üniversite öğrencilerinin öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek [için] Yükseköğretim Kurulu bünyesinde araç-gereç temini, özel ders materyallerinin hazırlanması, engellilere uygun eğitim, araştırma ve barındırma ortamlarının [hazırlanmasının] temini gibi konularda çalışma yapmak üzere Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezi kurulur.

(...)

Engellilerin, (...) eğitim ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma, sesli, elektronik [kitap]; alt yazılı film ve benzeri materyal üretilmesini teminen gerekli işlemler, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca müştereken yürütülür.”

6518 sayılı Kanun 6 Şubat 2014 tarihinde kabul edilmiştir. Söz konusu Kanun'un 73. maddesi ile, 5378 sayılı Kanun'un 15. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Somut olayda, söz konusu Kanun'un ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır.

Genel eğitim sistemi içinde engellilerin her seviyede eğitim almasını sağlayacak (...) planlamalara yer verilir.

(...) eğitim programlarına farklı nedenlerle geç başlamış engellilerin bu eğitime dâhil edilmesi için gerekli tedbirler alınır.

Üniversite öğrencilerinden engelli olanların öğrenime etkin katılımlarını sağlamak amacıyla (...) yükseköğretim kurumları bünyesinde, engellilere uygun araç-gereç ve ders materyallerinin, uygun eğitim, araştırma ve barınma ortamlarının temini ile eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunların çözümü gibi konularda çalışma yapmak üzere Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezleri kurulur (...).

(...)

Engellilerin (...) eğitim, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma yazılı, sesli, elektronik [kitap]; alt yazılı, işaret dili tercümeli (...) ve benzeri materyal temin edilmesine ilişkin gerekli işlemler Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütülür.”

B. İlgili Avrupa Metinleri ve Uluslararası Metinler

1. Avrupa Sosyal Şartı

37. Avrupa Sosyal Şartı 3 Mayıs 1996 tarihinde gözden geçirilmiştir. Söz konusu Şart Türkiye tarafından 27 Haziran 2007 tarihinde onaylanmıştır. Avrupa Sosyal Şartı'nın yenilenmiş hali aşağıdaki şekildedir:

“Madde 15.

Akit Taraflar, yaşları ve özürlerinin nedenleri ve niteliği ne olursa olsun, özürülerin toplumsal yaşamda bağımsız olma, sosyal bütünleşme ve katılma hakkını etkili bir biçimde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla:

1. Mümkün olduğunda genel plan çerçevesinde, ya da bu mümkün değilse, kamusal ya da özel uzmanlaşmış organlar aracılığıyla özürülerin yönlendirilmesini, öğrenimini ve mesleki eğitimini sağlamak için gerekli önlemleri almayı;

(...)”

Somut olayda, (gözden geçirilmiş) Avrupa Sosyal Şartı'na ilişkin açıklayıcı raporun ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“ Madde 15 – Özürülerin toplumsal yaşamda bağımsız olma, sosyal bütünleşme ve katılma hakkı

(...)

64. Söz konusu hüküm uyarınca, taraf devletler, engelli kişiler için tutarlı bir politika geliştirmeyi amaçlamalıdır. Söz konusu hüküm, çağdaş bir yaklaşıma dayanmaktadır. Bu yaklaşım, örnek olarak, mesleki oryantasyon, eğitim ve formasyonun, özel kuruluşlardan ziyade genel planlar çerçevesinde mümkün olduğunca her defa düzenlenmesini öngörerek, engelli kişilerin korunmasını sağlayacak nitelikteki, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu'nun R (92) 6 sayılı Tavsiye Kararı'nda yer alan yaklaşıma uygun düşmektedir. Söz konusu maddede, yalnızca Taraflar için engelli kişiler lehine pozitif tedbirler alma imkânını öngörmemekte, aynı zamanda, Tarafları, geniş ölçüde, söz konusu tedbirleri almaya zorlamaktadır.

(...).”

2. Engellilerin Haklarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

38. Somut olayda, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 13 Aralık 2006 tarihinde kabul edilen Engellilerin Haklarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşme'nin ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“ (...)

Madde 2

Tanımlar

İşbu Sözleşme uyarınca:

(...)

“Engelliğe dayalı ayrımcılık” siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alandaki tüm insan hak ve temel özgürlüklerinin diğerleri ile eşit bir şekilde kullanılması veya bunlardan yararlanılması imkânını ortadan kaldıran veya bunu engelleyen her türlü ayrımın, dışlamanın veya kısıtlamanın engelliğe dayalı olarak yapılmasıdır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık, makul uyumlaştırmanın yapılmaması dâhil her türlü ayrımcılığı kapsar.

“Makul uyumlaştırma”, engellilerin tüm insan haklarını ve temel özgürlüklerini diğerleriyle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere somut durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve uyarlamaları ifade eder;

(...)

Madde 24

Eğitim

1. Taraf Devletler, engellilerin eğitim hakkını tanırlar. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için, eğitim sisteminin her seviyede engellileri de içine almasını ve ömür boyu öğrenim imkânı sağlamalıdır. Bunun için aşağıdaki hedefler gözetilmelidir:

a) İnsan potansiyelinin, onur ve değer duygusunun tam gelişimi ve insan haklarına, temel özgürlüklere ve insan çeşitliliğine saygı duyulmasının güçlendirilmesi;

b) Engellilerin kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının ve zihinsel ve fiziksel becerilerinin en üst derecede gelişiminin sağlanması;

c) Özgür bir toplumda, engellilerin etkili bir şekilde katılımlarının sağlanması.

2. Bu hakkın hayata geçirilmesi için taraf Devletler aşağıda belirtilenleri sağlamalıdır:

a) Engelliler, engelleri nedeniyle genel eğitim sisteminin dışında tutulmamalıdır ve engelli çocuklar, engelleri nedeniyle parasız ve zorunlu ilk ve orta öğretimin dışında tutulmamalıdır;

b) Engelliler yaşadıkları çevrede, engellerini gözeterek onları da içine alan, kaliteli, parasız ilk ve orta öğretime diğerleriyle eşit bir şekilde erişebilmelidir;

c) Bireylerin ihtiyaçlarına göre makul uyumlaştırmanın yapılması;

d) Engellilerin genel eğitimden etkili şekilde yararlanabilmeleri için, genel eğitim sistemi içinde ihtiyaç duydukları desteği almaları;

e) Engellilerin eğitime dâhil olması hedefine uygun olarak, bireye özgülenmiş etkili destekleyici tedbirlerin akademik ve sosyal gelişimi azamileştiren ortamlarda sağlanması.

3. Taraf Devletler, engellilerin toplumun üyeleri olarak eğitime tam ve eşit katılmalarını kolaylaştırmak için yaşam ve sosyal gelişim becerilerini edinmelerini sağlamalıdır. Bu amaçla, taraf Devletler aşağıda belirtilen uygun tedbirleri almalıdır:

a) Braille ve diğer biçemlerdeki yazıların okunmasının öğrenilmesine, beden dilinin, iletişimin alternatif araçlarının ve biçimlerinin, yeni çevreye alışma ve bu çevrede hareket etme becerilerinin öğrenilmesine ve akran desteği ve rehberlik hizmeti verilmesine yardımcı olunması;

b) İşaret dilinin öğrenilmesine ve sağırın dilsel kimliğinin gelişimine yardımcı olunması;

c) Kör, sağır veya hem kör hem sağır olanların, özellikle çocukların eğitiminin en uygun dille, iletişim araç ve biçimleriyle, onların akademik ve sosyal gelişimini azamileştiren ortamlarda sunulmasını sağlamak.

4. Taraf Devletler, bu hakkın hayata geçmesini sağlamak için, engelli olanlar dâhil olmak üzere, işaret dilini ve Braille alfabesini bilen öğretmenlerin işe alınması ve eğitimin her düzeyinde çalışan uzmanların ve personelin eğitilmesi için uygun tedbirler almalıdır. Söz konusu eğitim, engelliliğe ilişkin bilincin yükseltilmesini, uygun alternatif iletişim araç ve biçimlerinin, destekleyici eğitim tekniklerinin ve materyallerinin kullanılmasını içermelidir.

5. Taraf Devletler, engellilerin genel yüksek okul eğitimine, mesleki eğitime, erişkin eğitime ve ömür boyu süren eğitime ayrımcılığa uğramaksızın diğerleriyle eşit bir şekilde erişimini sağlamalıdır. Bu nedenle, taraf Devletler engellilerin ihtiyaçlarına uygun makul uyumlaştırmanın yapılmasını sağlamalıdır.

(...)"

Söz konusu Sözleşme, 30 Mart 2007 tarihinde imzalanmış ve Türkiye tarafından 28 Eylül 2009 tarihinde onaylanmıştır.

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'YE EK 1 NO.LU PROTOKOL'ÜN 2. MADDESİ İLE BİRLİKTE SÖZLEŞME'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

39. Başvuran, eğitim hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir. Bu bağlamda başvuran, Konservatuar'a kaydının yapılması için görme engelinin olmaması yönündeki gerekliliğe itiraz etmekte ve bu tür bir gerekliliğin, eğitim hakkına aykırı olduğunu değerlendirmektedir. Öte yandan başvuran, herkese verilen imkânın engelli olan kişilere sunulması yönündeki pozitif yükümlülüğün devlet tarafından yerine getirilmediğini iddia etmektedir. Başvuran, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesi ileri sürmektedir. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.”

40. Öte yandan başvuran, görme engelli olması nedeniyle Sözleşme'nin 14. maddesine aykırı olarak ayrımcı bir muameleye maruz kaldığını iddia etmektedir. Sözleşme'nin 14. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“ (...) Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

41. Hükümet, bu iddiaları kabul etmemektedir.

A. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. Maddesinin Uygulanabilirliği Hakkında

42. Somut olayda Hükümet, başvuranın kayıt olmak istediği ve Konservatuar'a bağlı yüksek öğretim kurumu statüsüne sahip olan okulda, dört yıllık yüksek öğretim verildiğini ifade etmektedir. Öte yandan Hükümet, söz konusu okulda matematik, fizik, tarih gibi derslerin ve aynı zamanda seçmeli derslerin de verildiğini ifade etmekte ve böylelikle, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesinin mevcut davaya uygulanabileceğini kabul etmektedir.

43. Mahkeme, bu tespitten uzaklaşmak için herhangi bir sebep görmemektedir. Nitekim, şayet Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesi, Sözleşmeciler Devletlere özel eğitim kurumlarını kurmayı veya söz konusu kurumlara maddi destek sağlamayı zorunlu tuttuğu şeklinde yorumlanmaz ise, bu türden kurumlar kuran bir Devlet, söz konusu kurumlara etkin bir şekilde girmeyi sağlamakla yükümlüdür. Diğer bir ifadeyle, belirli bir dönemde var olan eğitim kurumlarına girilmesi, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesinin birinci cümlesinde yer verilen hakkın bir parçasını oluşturmaktadır (*Catan ve diğerleri/Moldova Cumhuriyeti ve Rusya* [BD], No. 43370/04, No. 8252/05 ve No. 18454/06, § 137, AİHM 2012 (özetler); bu kararda yer alan içtihadî atıflar). Söz konusu hüküm, ilk, orta ve yüksek öğretim düzeyleri için de geçerlidir (*Leyla Şahin /Türkiye* [BD], No. 44774/98, §§ 134-136, AİHM 2005-XI). Söz konusu okulun, ilk olarak sağladığı, sanatla ilgili bir öğretim durumu, ilgili okula, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesinin uygulaması kapsamında, hangi koşullarda girilebileceği yönündeki incelemenin dışında kalacak nitelikte değildir. Sonuç olarak, başvuranın şikâyeti bu hüküm kapsamına girmektedir.

B. Kabul Edilebilirlik Hakkında

44. Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 a) bendi anlamında, açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadığını da tespit etmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, söz konusu şikâyetlerin kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

C. Esas Hakkında

1. Tarafların İddiaları

a. Başvuranın Argümanları

45. Başvuran, İdare'nin yalnızca görme engelli olması nedeniyle Konservatuar'a kaydını yapmayarak, kendisine haksızlıkta bulunduğunu ve ayrımcılık uyguladığını ileri sürmektedir. Başvuran, görme engelli kişilere eğitim sunmak için 2004-2005 yıllarında Konservatuar'ın uygun altyapıya sahip olmadığı ve talep edilen belgelerin (aşağıdaki 48-51. paragraflar) tamamının sunulması halinde kaydının yapılacağı yönündeki Hükümetin iddialarının çelişkili olduğu kanısındadır.

46. Öte yandan başvuran, gerekli belgelerin tamamını kayıt süresi içerisinde sunduğunu ileri sürmektedir. Konservatuar'a sunulan sağlık raporunda, başvuranın, Konservatuar'ın görmeyi gerektirmeyen bölümlerinde eğitim görebileceği bildirilmiştir. Başvuranın kanaatine göre, başka öğrencilere ait sağlık raporlarında yalnızca "okula gidebilir", "Üniversite'ye kaydı olabilir" ya da "Konservatuar öğrencisi olabilir" ifadelerinin yer almasıyla Konservatuar'a kayıtları yapılmıştır. Böylelikle, başvuran, kaydının yapılmamasının, makul bir sebeple değil ancak görme engelli olmasına dayanmasından dolayı kendisine yapılan ayrımcılığı kanıtladığı kanısındadır.

47. Başvuran, eğitim hakkının özünün Hükümet tarafından ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Öte yandan başvuran, Konservatuar'ın görme

engelli kişilere eğitim hizmeti sunma girişimi bakımından, Hükümetin, 1976 yılından 2004 yılına kadar görme engelli kişilerin yararına eğitim imkânları oluşturmayarak, toplumun bütün üyelerine eşit imkânlar tanıma konusunda başarılı olmadığını ve bu bağlamda, pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğini ileri sürmektedir.

b. Hükümetin Argümanları

48. Hükümet, Mahkeme'nin içtihadını belirttikten sonra, ("*Belçika'da Eğitimde Kullanılan Diller Hakkındaki Kanunların Belli Yönlerine İlişkin*" Dava, (esas hakkında), 23 Temmuz 1968, §§ 3-5, A serisi no. 6, *Golder/Birleşik Krallık*, 21 Şubat 1975, 38, A serisi no. 18, *Kjeldsen, Busk Madsen ve Pedersen/ Danimarka*, 7 Aralık 1976, §§ 21 ve 52, A serisi no. 23, *Campbell ve Cosans/Birleşik Krallık*, 25 Şubat 1982, § 41, A serisi no. 48, *Yanaşık/ Türkiye*, no. 14524/89, 6 Ocak 1993 tarihli Komisyon kararı, Karar ve Raporlar (DR) 74, s. 14, *Costello-Roberts/Birleşik Krallık* 25 Mart 1993, § 27, A serisi no. 247-C, *Fayed/Birleşik Krallık*, 21 Eylül 1994, § 65, A serisi no. 294-B; *mutatis mutandis*, *Podkolzina/Letonya*, No. 46726/99, § 36, AİHM 2002-II), Müzik Bölümü'ne giriş ve kayıt koşullarına ilişkin düzenlemenin "kayıtlı talep edilen ve tercih edilen çalgının gerektirdiği fiziki özellikler sahip olmayı" ve "[tercih edilen] bölümde vücut yapısında eğitime mani bir özrü bulunmamayı gerektirdiğini" ifade etmektedir. Okul idaresi, söz konusu hükümlere dayanarak, kayıt işlemini gerçekleştirmek amacıyla başvurandan bir sağlık raporu sunmasını talep etmiştir. Ancak, başvuran, "Konservatuar'da eğitim görmeye elverişli olduğunu" gösteren bir rapor sunmamıştır.

49. Hükümet, Konservatuar'ın, kabiliyeti bulunan öğrencileri ve bazı yeteneklere sahip olan kişileri kabul etmesi nedeniyle, söz konusu düzenlemenin yasal ve öngörülebilir olduğu kanaatindedir. Ayrıca, bu koşullar, kamuya açıklanmıştır. Öte yandan, düzenlemede, görme engelli

kişilere karşı açık bir ayrımcılık teşkil etmeyecek şekilde bu kişileri hariç tutan hükümler açıkça bulunmamaktadır.

50. Hükümet, başvuranın sunduğu ve görmeyi gerektirmeyen bir bölümde öğrenim görebilecek durumda olduğunun tespit edildiği raporun kabul edilmemesinin, başvuranın eğitim hakkının özüne zarar verip vermediğini ve hangi ölçüde başvuranın eğitim hakkının özüne zarar verdiğini ve aynı zamanda, bu hakkın etkinliğini kısıtlayıp kısıtlamadığını ve hangi ölçüde bu hakkın etkinliğini kısıtladığını araştırarak şekilde değerlendirilmesi gerektiği kanısındadır.

51. Hükümet, 2004 yılında, okulun, görme engelli öğrenciler için altyapıya (araç, gereç, donanım ve öğretmen kadrosu) sahip olmadığını ve bu hususla ilgili olarak, okulun bir düzenlemesi bulunmadığını ileri sürmektedir. Hükümet, başvuranın ayrımcı bir muameleye maruz kaldığı iddiası ile ilgili olarak, ayrımcılığın, objektif ve makul bir gerekçe sunulmaksızın, benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelelerde bulunmaktan ibaret olduğunu ifade etmektedir. Hükümet, meşru bir amaç izlenmediğinde veya hedeflenen amaç ve kullanılan araç arasında makul orantılılık ilişkisi bulunmadığında, objektif ve makul bir gerekçe olamayacağını belirtmektedir (*Sejdić ve Finci/Bosna Hersek* [GC], No. 27996/06 ve 34836/06, § 42, AİHM 2009 ve *Ali/Birleşik Krallık*, No. 40385/06, § 53, 11 Ocak 2011). Öte yandan Hükümet, Devletlerin sahip oldukları takdir yetkisi konusundaki içtihadı dile getirmektedir (*Andrejeva/Letonya* [BD], No. 55707/00, § 82, AİHM 2009). Son olarak, Hükümet, başvuranın şikâyetlerine ilişkin içtihadın farkında olduğunu ve Mahkeme'nin vereceği karara saygı duyacağını ifade etmektedir.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

a. Genel İlkeler

52. Mahkeme, demokratik bir toplumda, eğitim hakkının insan haklarının gerçekleşmesinde vazgeçilmez olduğunun ve temel bir yer teşkil ettiğinin altını çizmeye daha önce fırsatı bulunduğunu hatırlatmaktadır (*Velyo Velev/Bulgaristan*, No. 16032/07, § 33, AİHM 2014 (özetler)). Bu bağlamda Mahkeme, eğitimin çağdaş bir devlette en önemli kamu hizmetlerinden biri olduğunu hatırlatarak, bu bağlamda makamların tahsis edebileceği kaynakların ister istemez sınırlı olmasına rağmen, düzenlemesi gereken “kompleks bir hizmet” olduğunu ve yönetilmesinin masraf gerektirdiğini kabul etmektedir. Bununla birlikte, devletin eğitime erişimin düzenlenme şekline karar verdiğinde, bir taraftan, kendi yargısına tabi kişilerin eğitim ihtiyaçları ve diğer taraftan, söz konusu ihtiyaçları karşılamakla sınırlı olan kapasitesi arasında bir denge kurması gerektiği aşikârdır. Bununla birlikte Mahkeme, kamu hizmetlerinin sağladığı bazı diğer edimlerin aksine, eğitimin Sözleşme tarafından doğrudan korunan bir hak olduğunu göz ardı edemez (ibidem).

53. Mahkeme, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesinin uygulanması ve yorumlanması çerçevesinde, Sözleşmeciler taraflar arasındaki ilişkilere uygulanabilir her türlü uluslararası hukuk kuralını ve ilkesini göz önünde bulundurmak gerektiğini ve Sözleşme'nin, mümkün olduğunca, bir parçası olduğu diğer uluslararası hukuk kurallarıyla bağdaşacak şekilde yorumlanması gerektiğini yinelemektedir (bk. yukarıda anılan *Catan ve diğerleri* kararı, § 136). Dolayısıyla, Avrupa Sosyal Şartı veya Engellilerin Haklarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi gibi düzenlemelerde yer alan eğitim hakkına ilişkin hükümler göz önünde bulundurulmalıdır. Son olarak, Mahkeme, Sözleşme'nin konu ve amacının, hükümlerinin, kişilerin korunmasına yönelik bir Sözleşme olarak, gerekliliklerini somut ve etkin

kılacak şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını gerektirdiğini vurgulamaktadır (ibidem).

54. Mahkeme, ayrımcılığın yasaklanması ile ilgili olarak, ayrımcılığın, objektif ve makul bir gerekçe gösterilmeksizin, benzer durumlarda bulunan kişilere farklı muamelede bulunmaktan ibaret olduğunu ve farklı bir muamelenin, “meşru bir amaç” izlenmediğinde veya “hedeflenen amaç ve kullanılan araç arasında makul orantılılık ilişkisi” bulunmadığında, “objektif ve makul gerekçeden” yoksun olduğunu hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Sejdić ve Finci* kararı, § 42). Bununla birlikte, Sözleşme’nin 14. maddesi, üye bir devletin, topluluklar arasındaki “olgusal eşitsizliği” düzeltmek amacıyla topluluklara farklı muamelede bulunmasını yasaklamamaktadır. Nitekim, bazı koşullarda, yapılan eşitsizliği düzeltmek için farklı muamelede bulunulmaması, objektif ve makul bir gerekçe gösterilmeksizin, söz konusu hükmü ihlal etmektedir (diğer kararlar arasında, *D.H. ve diğerleri/Çek Cumhuriyeti* [BD], No. 57325/00, § 175, AİHM 2007-IV). Sözleşmeciler Devletler, diğer benzer durumlar arasındaki farklılıkların muamele ayırımı haklı çıkarıp çıkarmadığını ve bu ayırımın hangi ölçüde yapıldığını belirlemek için belirli bir takdir yetkisine sahiplerdir (*Vallianatos ve diğerleri/Yunanistan* [BD], No. 29381/09 ve No. 32684/09, § 76, AİHM 2013 (özetler)).

b. Somut olaya Bu İlkelerin Uygulanması

55. Mahkeme, muhtemelen ayrımcı olan muamelenin, başvuranın şikâyetinin merkezinde yer aldığını değerlendirmektedir. Bu nedenle, Mahkeme, davanın öncelikle, Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 2. maddesi ile birlikte Sözleşme’nin 14. maddesi açısından incelenmesi gerektiği kanısındadır (benzer bir yaklaşım hususunda, *Oršuš ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], No. 15766/03, §§ 143-145, AİHM 2010). Bu bağlamda Mahkeme, Sözleşme’nin 14. maddesinin uygulama kapsamında

engele dayalı ayrımcılık yasağının yer aldığını daha önce belirttiğini hatırlatmaktadır (*Glor/Suisse*, No. 13444/04, § 80, AİHM 2009).

56. Somut olayda başvuran, Konservatuar'a kaydının yapılmamasının ayrımcı bir muamele teşkil ettiğini ileri sürmektedir zira kaydının yapılmaması, görme engelli olmasına dayanmaktaydı. Bu bağlamda Mahkeme, olayların meydana geldiği tarihte yürürlükte olan çeşitli yasal düzenlemelerde, ayrımcılık gözetilmeksizin, engelli olan gençlere eğitim hakkına yer verildiğini gözlemlemektedir (bk. ilgili iç hukuk, yukarıdaki 35-36. paragraflar).

57. Dolayısıyla Mahkeme, ilgilinin Konservatuar'da eğitim görmek için fiziksel yeterliliğe sahip olduğunu gösteren sağlık raporu sunmasının, Konservatuar'a kayıt için gerekli olan koşullar arasında bulunduğunu da tespit etmektedir. Dolayısıyla, başvurana Konservatuar'da eğitim görme imkânının verilmemesinin sebebi kanun değil okulun yönetmeliğidir. Bu bağlamda Mahkeme, İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü'nün ulusal makamlar önünde sunduğu savunmada yer alan iddialar incelendiğinde (yukarıdaki 17. paragraf), Konservatuar'ın, engelin niteliği ne şekilde olursa olsun, engelli olan kişileri kabul etme durumunda olmadığını da tespit etmektedir.

58. Dolayısıyla somut olayda, Sözleşme'nin daha uygun bir muameleyi gerektirmediği varsayılsa bile, ayrımcılığın, bir bireyin veya bir topluluğun, objektif ve makul bir gerekçe gösterilmeksizin, diğerlerine göre daha kötü bir muamele gördüğü durumları içermesi nedeniyle, vatandaşlarına özel bir müzik eğitimi sunan Devletin, ilgilinin belirli kişilerden oluşan bir gruba katılmasını reddedip reddedemeyeceğinin incelenmesi gerekmektedir (yukarıda anılan *Glor* kararı, § 73).

59. Kuşkusuz, Hükümetin savunduğu gibi (yukarıdaki 49. paragraf), Konservatuar'a girme koşullarını düzenleyen mevzuatta, görme engelli kişileri hariç tutan hükümler bulunmamaktaydı. Bunun yanı sıra, Konservatuar'a kayıt yaptırmak isteyen bütün adayların, fiziki

elverişliliklerini kanıtlayan bir sağlık raporu sunma zorunluluklarının bulunduğu aşikârdır. Bununla birlikte Mahkeme, bilhassa söz konusu okulun bu gerekliliğe ilişkin yaptığı yorumu dikkate alarak, bu türden bir gerekliliğin, fiziksel engeli bulunan başvuran gibi kişiler üzerindeki etkilerini göz ardı edemez.

60. Nitekim, Mahkeme, başvuranın, okul idaresine fiziksel yeterliliğini kanıtlayan bir sağlık raporu sunduğunu ancak söz konusu raporda, başvuranın görme engelli olduğu dikkate alınarak, ilgilide istisnai bir durumun bulunduğu bildirildiğini gözlemlemektedir (yukarıdaki 11. paragraf). Oysa, Konservatuar, sağlık raporunu kabul etmemiştir; hatta öyle ki, düzenleyen doktorun bu raporu değiştirmesini talep etmiştir. Dolayısıyla, Konservatuar, başvuranın kaydının yapılmamasını bu bağlamda gerekli olan idari formalitelerin yerine getirilmemesi, bilhassa tam teşekküllü bir devlet hastanesi tarafından tanzim edilen bir sağlık raporunun sunulmaması nedeniyle haklı göstermeye çalışmış olsa da, Mahkeme, yukarıda belirtilenler ve Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin Başhekimi'ne gönderilen yazı ışığında (yukarıdaki 29. paragraf), başvuranın görme engelli olmasının kaydının yapılmamasındaki tek sebep olduğuna dair herhangi bir şüphe duyulamayacağı kanısına varmaktadır.

61. Bununla birlikte, Konservatuar'ın, Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi Başhekimi tarafından ilk önce düzenlenen sağlık raporunun gözden geçirilmesini kolaylıkla sağlayabildiğini tespit ederek (yukarıdaki 21. paragraf), Mahkeme, her halükarda, fiziki elverişliliğin tanımının Konservatuar'ın takdirine bırakılması nedeniyle başvuranın bu hususa ilişkin gerekliliği karşılayacak bir durumda olmadığı kanısına varmaktadır. Bu bağlamda Mahkeme, İstanbul Tabipler Odası Yönetim Kurulu'nun bu konuda yaptığı değerlendirmeye de atıfta bulunmaktadır (yukarıdaki 29. paragraf).

62. Mahkeme, Hükümetin, Konservatuar'a kaydolma şartlarını ilk önce, söz konusu kurumun bazı yeteneklere sahip öğrencileri kabul edebilmesi

durumu ile haklı gösterdiğini gözlemlemektedir (yukarıdaki 49. paragraf). Oysa Mahkeme, Konservatuar'da okumaya aday olanların taşınması gereken nitelikleri belirleme konusunda ulusal makamların kuşkusuz bir takdir yetkisine sahip olduklarını değerlendirirse, bu argüman mevcut dava koşullarında geçerli olamayacaktır. Nitekim, Konservatuar'ın eğilimi bazı yeteneklere sahip olan öğrencilere eğitim vermek ise, her türlü kayıt talebi öncesindeki giriş sınavını kazanarak (yukarıdaki 16. ve 32. paragraflar), başvuran, bu bağlamda gerekli olan tüm nitelikleri taşıdığını kanıtlamıştır.

63. Ardından Hükümet, olayların meydana geldiği dönemde, söz konusu Konservatuar'ın, engelli olan öğrencilerin kabulü için uygun bir altyapıya sahip olmadığını ileri sürmektedir.

64. Bu bağlamda Mahkeme, Sözleşme'nin teorik veya soyut hakları değil, somut ve etkili hakları korumayı hedeflediğini yinelemektedir (bk. diğer kararlar arasında, *Del Río Prada/İspanya* [BD], No. 42750/09, § 88, AİHM 2013 ve *Dvorski/Hırvatistan* [BD], No. 25703/11, § 82, 20 Ekim 2015; bk. ayrıca yukarıdaki 54. paragraf). Mahkeme, mevcut dava kapsamında, Avrupa ve uluslararası hukukun gelişimini göz önünde bulundurması ve örnek olarak, ulaşılabilecek normlar hakkında bu alanlarda ortaya çıkabilecek ortak görüşe göre hareket etmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (bk. *mutatis mutandis*, *Konstantin Markin/Rusya* [BD], No. 30078/06, § 126, AİHM 2012 (özetler); *Fabris/Fransa* [BD], No. 16574/08, § 56, AİHM 2013 (özetler)). Bu bağlamda Mahkeme, eğitim hakkının kullanılmasında evrensellik ve ayırım gözetmeme temel ilkelerinin önemini kaydetmektedir. Uluslararası metinlerde, bu ilkelere birçok defa yer verilmiştir (bk. ilgili uluslararası hukuk, yukarıdaki 37-38. paragraflar ve yukarıda anılan *Catan ve diğerleri* kararı, §§ 77-81). Mahkeme, söz konusu uluslararası düzenlemeler gereğince, kaynaştırma eğitimin bu temel ilkeleri sağlamak için en uygun araç olarak kabul edildiğini vurgulamaktadır.

65. Bu bağlamda, Sözleşme'nin 14. maddesinin, engellilerin “tüm insan haklarını ve temel özgürlüklerini diğerleriyle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını” sağlamak üzere engelli olan kişilerin beklemekte haklı oldukları – “belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük yüklemeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeler” olarak ifade edilen – makul düzenlemeler bakımından söz konusu metinlerde yer alan gereklilikler ışığında incelenmesi gerektiği kanısına varmaktadır (Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 2. maddesi, yukarıdaki 38. paragraf). Bu türden makul düzenlemeler, haklı gösterilemeyecek ve ayrımcılık teşkil eden olgusal eşitsizlikleri düzeltmeye imkân vermektedir (bk. yukarıdaki 54 paragraf).

66. Mahkeme, her gencin kendisine özgü pedagojik/egitim ihtiyaçları olduğunu ve engelli olan gençler için de bu durumun geçerli olduğunu göz ardı etmemektedir. Mahkeme, eğitim alanında, makul düzenlemelerin, okullara mimari yönden erişilebilirlik, öğretmenlerin formasyon görmesi ve uygun müfredatların veya donanımın uyarlanması bakımından, gerek maddi gerekse maddi olmayan, eğitsel veya örgütsel olan farklı şekiller alabileceğini kabul etmektedir. Bu nedenle, Mahkeme, engelli olan gençlerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için uygulanması gereken yöntemleri belirlemenin kendi görevi olmadığını vurgulamaktadır. Nitekim, ulusal makamlar, ülkelerindeki dinamik kuvvetler ile doğrudan ve sürekli temas halinde olmaları nedeniyle, bu bağlamdaki yerel ihtiyaçlar ve söz konusu durum hakkında karar vermek için ilke olarak uluslararası yargıca nazaran daha iyi konumdadırlar.

67. Bununla birlikte Mahkeme, devletlerin seçimlerinin özel ve hassas bir durumda oldukları göz ardı edilemeyen engelli gençler üzerindeki etkilerini dikkate alarak, devletlerin bu alandaki seçimlerinde özen göstermelerinin önem arz ettiği kanısındadır.

Dolayısıyla Mahkeme, engele dayalı ayrımcılığın makul düzenlemelerin yapılmamasını da kapsadığı kanısına varmaktadır.

68. Oysa, Mahkeme, somut olayda, dosyada bulunan belgeleri dikkate alarak, ulusal makamların hiçbir şekilde başvuranın ihtiyaçlarını tespit etmeye çalışmadıklarını ve hangi ölçüde görme engelli olmasının müzik eğitimi almasına engel teşkil edebileceğini belirtmediklerini gözlemlemektedir. Ulusal makamlar, başvuranın görme engelli olmasının gerektirdiği özel pedagojik ihtiyaçları karşılamak için düzenlemeler de tasarlamaya çalışmamışlardır (*McIntyre/Birleşik Krallık* kararı ile kıyaslayınız, No. 29046/95, yayımlanmayan 21 Ekim 1998 tarihli Komisyon Kararı). Mahkeme, görme engelli gençlerin de eğitim görebilmesi amacıyla Konservatuar'ın 1976 yılından bu yana, sunduğu eğitimde uyarlamalarda bulunmak için herhangi bir girişimde bulunmadığını tespit etmektedir.

69. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, başvuranın Konservatuar'a kaydının yapılmamasının, yalnızca görme engelli olduğu durumuna dayandığını ve ulusal makamların makul düzenlemeler yapılmasının söz konusu kurum bünyesinde belki de ilgiliye eğitim görme imkânı sağlanabileceğini hiçbir zaman düşünmediklerini gözlemlemektedir. Dolayısıyla, Mahkeme, yalnızca görme engelli olması nedeniyle, objektif ve makul bir gerekçe sunulmaksızın, söz konusu Konservatuar'ın Müzik Bölümünde eğitim görme imkânının başvurana tanınmadığı kanısındadır. Mahkeme, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesi ile birlikte Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

70. Bu sonuç dikkate alınarak, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesine ilişkin şikâyetin ayrı olarak incelenmesine gerek olmamaktadır (benzer bir yaklaşım hususunda, bk. yukarıda anılan *Oršuš ve diğerleri* kararı, § 186).

II. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

71. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

72. Başvuran, maruz kaldığı maddi zarar bağlamında 50.000 avro (EUR) talep etmektedir. Başvuran, söz konusu meblağın, özel bir müzik eğitimi almak için yaptığı harcamalara ve müzisyenlik mesleğini icra edebilmeden önce, kendisine göre, kaybettiği dört yıla karşılık geldiği kanaatindedir. Bunun yanı sıra başvuran, maruz kaldığı manevi zarar bağlamında 100.000 avro talep etmektedir.

73. Hükümet, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında nedensellik bağının bulunmadığını ifade etmektedir.

74. Mahkeme, tespit edilen ihlal ve iddia edilen zarar arasında bir nedensellik bağının bulunduğu tespit edilebilse dahi, somut olayda, söz konusu zararın yine de kanıtlanmadığı kanısındadır. Dolayısıyla, başvuranın bu bağlamdaki talebinin reddedilmesi gerekmektedir. Buna karşın, Mahkeme, manevi zarar bağlamında, başvurana 10.000 avro tutarının ödenmesi gerektiği kanısındadır.

B. Masraf ve Giderler

75. Başvuran, ulusal mahkemeler önünde yapılan masraf ve giderler için 508,90 TL⁴ talep etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde yapılan masraflar için 7.000 TL⁵ talep etmektedir. Başvuran, kanıtlayıcı belge olarak, 5.000 TL⁶ tutarında olan Mahkeme önündeki yargılama için avukatlık ücret

44. Yaklaşık 180 avro.

55. Yaklaşık 2.473 avro.

66. Yaklaşık 2.550 avro.

sözleşmesi, söz konusu ücretlerin ödendiğine dair faturalar, posta masraflarını ibraz etmektedir. Öte yandan başvuran, Mahkeme önündeki avukatlık ücretleri ve başvurunun yapılması ile ilgili masraflar için 6.830 avro talep etmektedir. Başvuran, kanıtlayıcı belge olarak, dosyanın hazırlanması için avukatının çalışma ücreti için 6.750 avro, posta masrafları için 55 avro ve fotokopi masrafları ile ulusal makamlar önündeki dosyanın örneğine erişmek için yapılan ulaşım masrafları için 25 avroluk bir dekont sunmaktadır.

76. Hükümet, benzer yargılamalar bakımından söz konusu iddiaların gerçeği yansıtmadığını ve yeterince desteklenmediğini vurgulayarak, bu iddiaları kabul etmemektedir.

77. Mahkeme'nin içtihadına göre, bir başvurana, yalnızca masraf ve giderlerinin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul olduğunu ispatlamak kaydıyla bu masraflar iade edilebilmektedir. Somut olayda, elinde bulunan belgeleri ve içtihadını göz önünde bulunduran Mahkeme, 3.000 avro tutarının ödenmesini makul görmekte ve bu meblağın başvurana ödenmesine karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

78. Mahkeme, gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranı uygulamanın uygun olduğu sonucuna varmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesi ile birlikte Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edildiğine;

3. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesine ilişkin şikâyetin esasının ayrı olarak incelenmesine gerek olmadığına;
4.
 - a) Davalı Devlet tarafından başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere:
 - i) Manevi tazminat olarak, ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, 10.000 (on bin) avro ödenmesine;
 - ii) Masraf ve giderler için, başvuran tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, 3.000 (üç bin) avro ödenmesine;
 - b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak, ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
5. Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir*.

Fransızca olarak yazılan işbu karar Mahkeme İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları gereğince 23 Şubat 2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Abel Campos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Julia Laffranque
Başkan